

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară
4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru insertiuni, sunt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Nici să ne plângem!

Cine nu cunoaște istoria școalelor noastre grănițarești?

În vremuri de demult, când Împărăția Austriei, de care se ținea și Ardealul nostru și Ungaria și Bănatul, deși sub alte forme, era mereu și mereu neliniștită de isbirile aducătoare de pustiu a puternicilor Turci, s'au format de-a lungul graniței Împărăției, pe unde Turcii veneau, adecă la marginea din spre Miază-Zi—Răsărit a Ardealului și a Bănatului, un fel de zid nou de apărare, un șir de regimente de graniță, alcătuite din Români, ei fiind poporul ce locuia acele hotare ale Împărăției. Și au luptat aceste „regimente de graniță”, contra Turcilor, încât în scurtă vreme ele au ajuns a fi *fala, floarea armatei Împărăției!* Și Împărăția Austriei, știind că școala face pe bărbat și mai bărbat, pe erou și mai erou, au ridicat în sinul poporului ce forma bravele regimente școli multe grănițarești, pe cari le-au înzestrat cu anumite averi din cari se se poată susține. Schimbându-se vremurile, școlile acelea, nemțești la început, au fost lăsate poporului din acele părți, ca răsplată oare-cum a purtării sale brave. Așa am ajuns noi Români a avea în ținuturile acelea multe școli așa zise „grănițarești”, ce erau până în ziua de azi cărmuite de un comitet școlar grănițareșc.

Guvernul unguresc, cel-ce e îndatorat de lege să spriginească și el școlile tuturor popoarelor din țară, ne-a pismuit pentru aceste școli ce nu dela el le-am căpătat și pe el nimic nu l'au costat.

Le-a pus gând rău. În repetite rânduri a încercat să ni-le răpească, dar' mulțumită întrepunerii bărbătești a celor din fruntea școlilor, până azi n'a isbit!

Acum s'a aruncat de nou și cu mai multă turbare, ca un leu setos de sânge și infuriat, asupra lor!

Încă în vara anului trecut a dat o poruncă ca școlile grănițarești, să fie prefăcute în „școale comunale”, și ca atari predate comunelor respective în care se află. Aceasta pentru-că în trebile școalelor comunale, el, guvernul, mai ușor se poate mesteca prin zbirii săi, decât în ale celor confesionale.

Porunca aceasta a isbit în chip dureros pe toți Români și pe toți oamenii cu simțământ de dreptate!

Cum școalele de care e vorba, stau sub conducerea unui comitet școlar al lor, acest comitet, în frunte cu *Baronul Ursu*, a fost adunat la o ședință pe Mercuri în săptămâna trecută, pentru a lua în desbatere hotărârea guvernului. Guvernul însă și-a trimis și el pe omul seu, anume pe baronul *Szentkereszty*, fișpanul comitatului nostru, ca să iee parte la ședință și să privegheze mersul ei.

Di *Dr. A. Bunea*, secretarul Metropolei din Blaj, făcând și D-sa parte din acel comitet, avea să cetească darea de seamă și părerea comisiei școlare privitor la porunca prefacerii școalelor. În această dare de seamă, comisia își spunea cu bărbăție cuvântul seu asupra poruncii date în numele Maestății Sale. Aci omul guvernului a întreprins cerând ștergerea părților aceloră din darea de seamă, sub cuvânt că prin ele s'ar ataca dreptatea poruncii Maestății

Sale. Când au voit membrii să discute asupra aceleiași hotărâri, ei au fost opritți de trimisul stăpânirii, sub același cuvânt, și spunându-le că are îndrumare (dela guvern) că de nu se vor supune, să se împraștie adunarea!

Dr. Bunea se plânge asupra purtării guvernului care n'a ținut seamă de cererile drepte ale grănițerilor și propune să se însemne la protocol adâncă amărăciune a comitetului pentru asta.

Br. *Szentkereszty* oprește a se și vorbi asupra acestei propuneri, că de să va încerca, el va împraștia adunarea!

Di preot *Comșa* din Copăcel a propus să se trimită o deputație la guvern cu plângere contra poruncii acesteia și de va fi lipsă deputația să meargă cu plângerea și la Maestatea Sa!

Br. *Szentkereszty* furios le spune: *O astfel de hotărâre nici odată nu se va lua aici!* Mai curând el va închide adunarea!

Mai mulți membri ai comitetului cer să li se lase să vorbească asupra acestui lucru ce tae în binele și interesul nostru. *Omul stăpânirii nu îngăduie!*

Atunci *Dr. Bunea* îi zice:

„Lăsați-ne cel puțin dreptul de a ne plânge, dacă pe toate celelalte ni le-ați luat!”

Dar' pace! Omul guvernului n'aude, nu vede! El are poruncă și să ține de ea ca de gard! Cere ca comitetul să hotărască îndată *predarea școalelor*, precum e porunca! Ministrul a poruncit anume ca școalele să fie predate *deja la 20 Februarie n. a. c.*

Eată dar', azi mâne, fapt împlinit una dintre cele mai dureroase lovituri

date școalelor confesionale grănițarești. Nu știm dacă de astădată întreprinderea celor ce le-au condus până acum va mai putea să le mântue ori nu. Nădejde e puțină. Furia cu care s'a purtat omul guvernului, și care în urma urmelor nu e a lui personală, ci a guvernului însuși, arată că aci de o îndreptare e slabă nădejde.

Toate acestea în ajunul milleniului, ca dovezi ce »buni« și »drepti« sunt stăpânitorii Unguri față de celelalte popoare nemaghiare din țeară, și indeosebi față de Români!

PACEA LUMII

Pregătiri pentru primăvară.

Iarna a făcut nițică liniște și în țările unde în toamnă izbucniseră cu tărie revoluțiile popoarelor apăsate, contra stăpânitorilor puternice — nedrepte.

Liniștea aceasta însă nu e și o dovadă în aceeași vreme, că pacea s'a pogorit peste acele țări. E mai mult o pauză ce o folosesc nemulțumiții pentru a face nouă pregătiri. Așa se simte și se ține ca sigur, că Armenii de sub stăpânirea turcească, în Asia, vor începe în primăvară cu mai multă tărie sbuciumările lor de scuturare a jugului turcesc.

În vederea acestui lucru, să vorbește acum, că Anglia s'ar fi apropiat de Turcia și ar fi încheiat un fel de învoială, ca cu puteri unite să încerce în primăvară a sugruma nouele izbucniri ale nemulțumiților.

La toată întemplerărea semne de pace nu sunt acestea.

Italienii în Africa.

Am povestit în numărul nostru trecut soartea strimtorată în care co-

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI”

Din geam..

*Din geam uitându-te la el
Pe-o clipă ochi-ți pleci,
Ai vrea pornirea dragostei
În suflet să fi-o 'neci!*

*Ai vrea să nu-i areți ce mult
Îl placi și îl iubești,
Nesimțitoare să rămâi,
Și rece să-l privești.*

*Dar' el ridică-asupra ta
Blând ochii lui cei mari,
Lumina lor te farmecă
Și tremurând tresari...*

*Și-atâta foc privirea ta
Răvarsă-asupra lui:
Iubirei tale stavilă
Nu poți mai mult să-i pui!*

*Și-ți uiți de tine, și te pierzi
În dorul tău păgân..
Ear' el a înțeles, că e
Pe gândul tău stăpân...*

Emilîu Sabo.

Gândeam...

*Așa gândeam odată,
Că suferință grea
Nu este 'n lume alta
Ca suferința mea;*

*Că nu iubește nimeni
Așa cum iubesc eu,
Că voi cădea zdrobită
De nenorocul meu, —*

*Dar' ved, pe zi ce trece
Durerile-mi sporesc,
Și eu le birui, uite,
Le birui și — trădesc,*

*Cât eu mă mir de mine
Cum, Doamne, de mai pot!
Cum pot? Gândind la tine
Învîng, iubite, tot!..*

(Borgo-Prund)

Porumbița.

Bradul.

Bradul-mi spuse bun cuvânt.
„Să-i trimit?” „Mi-a spus: „Trimite-i”.
Tot m'am judecat cu mine:
Să dau bradului mai bine
Ori iubitei

Crezământ?

„Nu-i trimite!” zise ea,
„Că n'am zor să es în lume.
„De-i trimiți, îi fac de-ocară,
„Că-i arunc pe uși afară!
Scoată-mi nume
Cât or vrea!..”

Am s'ascult de brad acum.
Fata minte cum i vine.
Și trimit chiar astă-seară
Pețitori la ea s'o ceară.
Rău ori bine

Tot un drum!

De-o fi brade să ghicești,
Îți încred o bogăție:
Leagăn am să fac din tine,
Și-un copil, de-o fi cu bine,
Ți-l dau ție

Să mi-'l crești!

De mă nșeli, te fac la noi
Poartă curții: să te-ajungă
Câte rele pierzătoare,
Să te bată ploii și soare,
Să te împungă

Vaci și boi!

(•Vatra•)

G. Coșbuc.

Floarea soarelui.

Cum se 'ntoarce după soare
Pururea această floare,
Așa inima din mine,
In veci umblă după tine!

Alecu Văcărescu.

La mănăstire.

Dac'o fi să nu ne lase
Ca să facem cununia,
Vom pleca la mănăstire:
Bună-i și călugăria!

Tu ti-i face un călugăr
Tot ștrengar ca mai nainte,
Eară eu călugăriță
Ca și tine de cuminte.

Când din doi unu-i femeie,
Toate-s bune unde-s doi:
Bine-o fi și 'n mănăstire
Dac'om fi ear' amândoi.

De mâncare nu ne trebuie;
Când o fi în postul mare,
Ceas la ceas, ca doftorie,
Ne-om da câte-o — sărutare.

Cornelia din Moldova.

mandantul italian Galliano ajunsese cu oamenii sei în cetatea Makalle în Abisinia. După ce l-au închis în cetate, Abisinienii l-au încungiuat, și ca să-l facă să se plece, au astupat singurul isvor mare de apă din care se adăpau cei din lăuntru. Toată lumea credea în perirea lui Galliano. Din patria sa Italia, primise voce să plece steagul și să se deie biruit, căci altfel per de lipsă de apă.

Galliano a și făcut aceasta! A plecat steagul. A predat cetatea.

Atunci s'a întâmplat din partea inamicilor sei, a Abisinienilor, care sunt altfel popor pe jumătate sâlbatec, un lucru ce a înduioșat pe toată lumea: anume ei au hotărât că să-l lase afară din cetate pe Italiani, cu armele, cu muniția, cu hrana, cu tot, și să nu se atingă de ei când vor eși! Și l-au lăsat. Trupa istovită italiană a eșit cu toate ale sale, și inamicul i-a privit în pace, fără a le face nimic! Mai mult! Ei înșiși, inamicii, au câștigat pe seama dușmanilor lor 300 de catări ca să aibă cu ce-și duce din cetate ce au, și mai ales pe bolnavii și răniții din războiu.

Lucrul acesta a înduioșat peste măsură pe toți oamenii de inimă, căci e rară o astfel de faptă în rezboai, ca un inamic, și încă sâlbatec, să deie o astfel de probă de bunătate de inimă față de inamicul seu pe care îl putea perde!

În Italia bucuria scăpării fraților ostași primejduiți, a fost de nedescris.

E nădejde că se va pune pace în urma acestora.

Ai carte ai parte!

Dela Brașov ne vine o veste frumoasă. O aflăm în „Gazeta Transilvaniei”. În *Feldioara*, lângă Brașov, s'a pus anume, temeiul dintâi *bibliotecii populare* așa zise „ambulante” care adecă poate fi mutată dint'un sat într'altul spre a fi cetite cărțile din ea.

Cine nu cunoaște și nu știe prețul folosul cetirii de cărți bune? Ele împrăștie lumină la oameni, le largesc cercul cunoștințelor de tot felul, făcându-i mai respectați de semenii lor, și-i înarmează pentru a învinge mai ușor feluritele greutăți ale vieții.

Ai carte ai parte!

Aceea ce s'a făcut la Feldioara, e un lucru foarte cuminte pentru a ajuta poporului nostru să aibă carte!

Biblioteca ambulantă de care e vorba, este a despărțământului „Asociațiunii Transilvane” din acea parte, dar' își are și membri sei, deosebiți. Membri ajutători ai bibliotecii plătesc câte 1 fl. pe an, ear' cei binefăcători câte 1—10 cr. pe an. Din banii adunați se cumpără cărți ce se pun în bibliotecă și se trimit prin comune în mijlocul poporului spre cetire. E împărțită biblioteca în despărțăminte cam de-opotrivă, așezate în dulapuri cari se dau în samă unui bibliotecar, ce are să îngrijască de bunăstarea bibliotecii.

Fiecare locuitor român din comună, care știe cel, are drept a împrumuta cărți din bibliotecă fără a plăti ceva pentru ele! Își perde dreptul acesta numai dacă nu va grijă bine de cărți, ci le va strica ori prăpădi.

După-ce stau un anumit timp în comună cărțile unui despărțământ al bibliotecii, ear' cele din alt despărțământ într'altă comună, la un timp anumit, pus de comitetul Asociației locale, comunele schimbă între sine părțile de bibliotecă, și la alt timp le dau mai departe și primesc altă parte ce n'au avut-o, și tot așa se învârtesc folosindu-se din popor.

Înțelege ori-cine că e de folos ce s'a făcut la Brașov, și dorim să auzim cât mai curând că asemenea lucruri s'a făcut în cât mai multe locuri printre Români nostri.

Dar' în același timp nu putem să nu ne spunem și părerea noastră deosebită, că adecă, decât aceste biblioteci „ambulante”, rotitoare din sat în sat, mult mai folositor e pentru

ori-care comună să-și aibă biblioteca sa proprie comunală ori școlară, statornică întrênsa.

Sunt bune bibliotecile rotitoare, dar' e greu de umblat cu ele din sat în sat, și pe unde numai se poate, noi rugăm pe preoții și învățătorii nostri să însuflețească poporul pentru întemeierea de biblioteci populare statornice a lor, bunăoară școlare ori bisericești, pe care să le aibă totdeauna în mijlocul lor, adăpându-se dela isvorul cunoștințelor dintrênsese, spre a ajunge cât mai curând să avem carte, ca prin aceasta mai ușor să ajungem apoi să avem și parte!

Nouă alegeri

la

Ilia, Dobra și Petroșeni.

Revenim asupra alegerilor din aceste trei cercuri.

Foi în săptămâna ce urmează, adecă în **6 Februarie n.**, se vor întâmpla alegerile cele noue de membri la congregație, în cercul **Dobrei** și al **Petroșenilor**;

ear' **Vineri** în **7 Febr.** alegerea în cercul **Iliei**.

Rugăm de nou și cu toată stăruința pe frații nostri Români alegători din numitele cercuri, cari atât de bine s'au purtat în rëndul trecut, să nu se lase mai pre jos nici de astă-dată!

Să nu cruțe nimeni osteneală; să înfrunte asprimea vremii; să nu iee în socoteală amenințările slujbașilor rêuvoitori și să respingă cu dispreț momelile și făgăduințele lor, și de o singură hotărîre neștrămutată să fie călăuziți: **de a vota pentru candidații români!**

Tot alegătorul să fie pe ziua alegerii, la ciasul numit, cel mult la 8 ciasuri, la locul de alegere. Acolo se vor sfătui asupra cui să-și deie voturile și în bună înțelegere să se apropie toți unu ca unu de urnă, punând întrênsa ședulele cu candidații Români.

Nimeni n'are drept să se atingă de ședula omului și să-i o schimbe, și cum s'ar obrăznicii oare-care unguraș ori perciunat să o facă, Români nostri să-i spună ce i-să cade, și să-l deie în laturi ca pe un netrebnic!

Fraților preoți, învățători și cărturari!

În D-Voastră ne punem nădejdea că veți aduna poporul și-l veți conduce cu vrednicie, spre cinstea lui și bucuria noastră a tuturor.

Cu D-zeu dar' pe lucru!

Un alegător zelos și bun Român din cercul *Iliei* ne trimite spre publicare următorul apel către alegătorii din cercul seu. Îl publicăm cu plăcere. Eată-1:

Cătră alegătorii din cercul Iliei!

Fraților alegători!

După cum știm, pe Vineri în 7 Februarie n. vom fi puși earăși la probă pentru alegerea alor patru membri la congregație.

Nu ne temem însă, noi atâța alegători români, să ne plecăm la o mână de Jidovi furiași între noi ca niște părăsiți? Nici de cum!

Socotiți frați alegători, ce rușine ar pica pe capul nostru dacă noi vom sta acasă nepăsători ear' lighioanele vor alerga ca lupii, și ne vor rîde în urmă, zicând că numai întâmplarea a adus cu sine de am reușit și noi odată, adecă în rëndul trecut.

Să le dovedim contrarul și încă mai bine acum a doua oară, ca să știe lumea că Românul de azi înainte e conștiu de drepturile sale, și că nu se mai lasă a fi înșelat pentru-ca în urmă tot el să tragă necasuri și șicanări.

Numai așa vom putea fi respectați dacă prin curagiu bărbătesc ne vom arêta împunători.

Nici unul să nu se teamă că doară dl solgăbiru il va vedea că nu dă vot pe placul dînsului, deoare-ce votul să face în taină, să scriu numele celor pe cari îi dorim, pe țedule ce să împătură și să bagă în urnă, și nu să scot de acolo până seara când au băgat toți alegătorii țidulele una preste alta.

Nici aceea nu-i adevărat — după-cum am auzit dela unii țerani — că și numele celui care dă țidula e scris pe ea. D-nii inteligenți să facă bine să lămurească alegătorilor nostri țerani, că aceea nu-i adevărat.

Știm pe toți alegătorii români din cercul Iliei. Ei au fost publicați în numărul trecut al „*Revistei Orăștiei*”. Fiește care să se ferească de ispita vicelanului, ca să nu se bage la urnă sub numele lui alt alegător, că aceasta nu-i ertat. Să nu se mai lase nimenea amăgit, căci potrivnicii nostri vîzînd că nu-i nădejde de reușită, vor căuta chip și modru ca să facă vină la alegere, ca să o poată nimici eară.

Terminul de alegere pare că s'a pus cam cu înțelesul unor domni din Ilia, deoare-ce în rëndul trecut dl Ács ar fi zis, că să fi fost dumnealui acasă, sigur că nu isbuteau Români! Acum alegerea noastră s'au deosibit ca termin de celelalte, bagseama ca să fie toți »acasă». Dar' de aceasta nice capul să nu ne doară!

Vă conjur frați alegători! ca toți unul ca unul să ne înfățișăm la alegere și nebagând în seamă amenințările contrarilor nostri, să punem în urnă numai țiduli pe cari sunt scriși **membrii români**, cari au dureri pentru noi, și cari să lucreze contra facerei atâtor aruncuri pe capul nostru!

De nu vom lucra cu bărbăție pentru reușita membrilor români, atunci să nu se mai mire nimeni, că de ce vin atâtea necasuri pe capul nostru!

Să fim bravi că D-zeu ne este într'ajutor!

Delean.

Însemnare. Foaia »Hunyad« din Deva scrie că la *Dobra* sunt alegerile în 7 și nu la Ilia. Am cerut dela un amic al foii noastre din Deva să caute care știre e adevărată?

Azi, Vineri, primim următoarea telegramă:

Deva, 31 Dec. 1896. La Dobra și Petroșeni alegerile în 6 Febr.

La Ilia în 7 Febr.

Acesta e adevărul!

Știrea foii ungurești e neadeverată.

Nouă biruințe în comitatul Albei-inferioare.

Cetitorilor „*Revistei Orăștiei*” le este cunoscut că satrapii din fruntea comitatului vecin, al Albei-Inferioare, unde Români aproape în toate cercurile au avut cele mai strălucite biruințe la alegerile trecute pentru congregație, — au nimicit toate alegerile unde Români prea bine s'au purtat. Pe Marți în săptămână asta au fost puse alegerile cele noue.

Dela *Zlatna* s'a telegrafat în aceea zi „*Revistei Orăștiei*” următoarele:

Zlatna 28 Ian. n. *Avem învingere desevêrșită! Au fost aleși d-nii: Dr. Vasile Fodor, preoții N. Cristea, V. Matora, D. Radeș și Aurelian Danciu!*

Asemenea știre de triumf primim dela *Vingard*, unde Români ținându-se bine și adunându-se cu același interes pentru cauză ca și în rëndul trecut, au scos de nou biruitoare lista românească: **Au fost aleși treisprezece Români**, ca și în rëndul trecut!

La *Blaj* biruința a fost earăși desevêrșită alegându-se numai Români, 8 înși!

Ne veselesc știrile acestea, și atragem asupra lor luarea aminte a fraților nostri din cercurile *Ilia, Dobra și Petroșeni*, dorind ca nici dela ei mai slabe vești să nu primim Joi și Vineri ce vine. D-zeu le ajute!

Concertul în Deva

Deva, 10/22 Ianuarie 1896.

Onorabilă Redacțiune,

Abia 2 ani și 5 luni, de când s'a înființat, și eată-ne peste al 4-lea concert al corului bisericei gr.-or. din Deva! Cine sunt membrii lui? Odrasle alese de țerani; mai virtos industrieși și lucrători de câmp și cațiva servitori pe la oficii: din cele mai mici trepte sociale, dar' din cea mai puternică tulpină, de unde cu toții ne-am ridicat: **din popor**. El e și aci temelie, pe carea tindem a crește și a întări o societate românească cultă, lucrătoare, avută și mai presus de toate iubitoare de biserică și neam.

Din jos în sus, înainte: e scopul nostru.

Nu e tocmai ușor și mic acest scop, în *Deva*, unde sunt statornicele cele mai multe așezăminte publice culturale, sociale și politice; puterea statului și administrațiunii; o colonie (adunătură) de Ciangăi; unde jumătate din populațiune e maghiară, apoi școalele și averea fiind mai virtos în mâinile lor. Școale elementare de băeți și fete cu 4 clase de stat, școale civile cu 5 cl., de fete superioare și inferioare; reală cu 8 clase, preparandie pentru învățători cu 4 cl.; cuzeci de profesori și învățători și preste 1000 de școlari!

Și noi? Un învățător harnic, *Toma Roșu*, conducător al corului, și sfânta noastră maică biserică. Din școala sêracă a trecutului, susținută de sfânta biserică, au rêsărit și odraslele inteligente și morale ale corului de azi, a meserișilor de azi, din fiica bisericei, cu binecuvântarea și lumina ei caldă, ne-am întărit și încălzit, am sporit și am rêmas credincioși *legii strămoșești* și falnicului nume de *Român*.

Și ce bine își împlinesc chemarea corul nostru! Duminecile și sêrbătorile preamărește pe Dumnezeu în casa Lui. În timpul iernii, învață și arangiază câte un concert, câte un maial cu cântări populare și câte una clasică etc. Pentru lățirea corurilor am concertat în *Dobra* și *Hunedoara* și poate vom concerta și în alte centre ale comitatului. Criticele ziarelor române și ungurești sunt mărțurii, că silințele de a cultiva cântul au fost încoronate cu isbândă ce crește din an în an.

Anul acesta vocile erau mai pline, mai rotunde și ținuta coriștilor mai nesficioasă. În forturi și fortissimuri armonia vocilor a produs impresia unui cor îndoit de mare. În pianuri încă e ceva spor, în pianissimuri să simte însă oareși-care lipsă de școală a vocilor, mai virtos la tenor. *Nuanțarea* lasă deci de dorit.

Acurată a fost însă întrarea și încrușișarea vocilor chiar și în pasagii măestre și grele din „*Detunata*” de Nejedly, „*Bobocel și inele*” de I. Vidu, „*Coroana cufundată*” de Krause ș. a.

Tactul atât a fost de acurat, încât disciplina corului ar sluji spre onoare și unor coruri mai vechi de bun renume.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII

Nr. 5/1896.

(275) 1—2

CONVOCARE.

Domnii acționari ai societății, se invită, în virtutea §-lui 18 al statutelor, la a X-a adunare generală ordinară, care se va ține în Orăștie la 20 Februarie 1896 st. n. la 2 oare după amiazi în sala cea mare din casa proprie (Piața-mare Nr. 2), cu următorul

PROGRAM:

1. Raportul anual a Direcțiunii.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decisiune asupra compturilor anuale.
4. Împărțirea profitului curat.
5. Fixarea prețului biletelor de prezență pentru anul viitor.
6. Alegerea alor 2 membri în Direcțiune
7. Alegerea comitetului de supraveghiere pe un nou period de 3 ani
8. Eventuale propuneri făcute în temeiul § 28 din statute.
9. Exmiterea alor 2 acționari, pentru verificarea procesului verbal, încheiat în adunarea generală.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunare, sânt poftiți a-și depune acțiunile și documentele de plenipotență la cassa institutului cel mult până la 19 Februarie a. c. st. n. 12 oare antemeridiane.

Din ședința plenară a direcțiunii institutului, ținută la 11 Ianuarie 1896 st. n.

Iosif de Orbonaș m. p.,
președinte.

Dr. Ioan Mihu m. p.,
director-executiv.

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIVE:			PASIVE:		
Cassa în număr	7.842	03	Fonduri proprii:		
Efecte publice	40.537	10	Capital social:		
Efectele fondului de pensiuine	9.760	09	2000 acții à fl. 50	100.000 fl. — cr.	
Efectele fondului de zidire	1.000	—	Fond de rezervă	55.257 « 01 «	
Împrumuturi pe cambii cu giranți	410.317	68	Fond de pensiuine	9.760 « 09 «	
Împrumuturi pe cambii cu acop. hip.	208.635	62	Fond întru acop. perd. instit.	6.752 « 72 «	
Împrumuturi pe ipotece	167.837	43	Fond de zidire	1.000 « — «	172.769 82
Împrumuturi pe obligațiuni cu caventi	128.808	45	Avansuri dela Banca austro-ungară	22.400 fl. — cr.	
Împrumuturi pe efecte publice	770	—	Cambii reescomptate	170.249 « 25 «	
Realități	32.778 fl. 82 cr.		Depuneri	628.462 « 08 «	
după amortisare	163 « 82 «	32.615 —	Dividende neridicate	338 « 26 «	821.449 59
Mobilier	604 fl. 80 cr.		Interese anticipate pro 1896		10.768 91
după amortisare	60 « 48 «	544 32	Diverse conturi creditoare		1.793 09
Diverse conturi debitoare și interese restante	19.627	27	Profit curat		21.513 58
		1,028.294 99			1,028.294 99

CONTUL PROFITULUI ȘI PERDERILOR.

SPESE:			VENITE:		
Interese:			Profit transportat din anul trecut	474	82
pentru fondul de rezervă	2.239 fl. 96 cr.		Interese:		
« depuneri spre fructificare	30.976 « 25 «		dela împr. pe cambii cu giranți	37.148 fl. 15 cr.	
« cambii reescomptate	14.138 « 97 «	47.355 18	« « pe cambii cu acop. hip.	17.131 « 59 «	
Spese:			« « pe ipotece	14.353 « 51 «	
a) salarii și marce de prezență	7.348 fl. 30 cr.		« « pe oblig. cu caventi	12.037 « 25 «	
b) chirie, porto, tipărituri, diverse	1.748 « 18 «	9.096 48	« « pe efecte publice	61 « 69 «	
Contribuțiune:			« efecte publice	1.812 « 11 «	82.544 30
directă	3.952 fl. 99 cr.		Provisiuni		39 11
de 10% la int. de dep. și comp. de timb.	3.249 « 34 «	7.202 33	Chirie		2.333 64
Amortisare:					
din realități	163 fl. 82 cr.				
din mobilier	60 « 48 «	224 30			
Profit curat		21.513 58			
		85.391 87			85.391 87

Orăștie la 31 Decemvrie 1895.

Iosif de Orbonaș m. p.,
membru în direcțiune.

Nicolau Vlad m. p.,
membru în direcțiune.

Dr. Ioan Mihu m. p.,
director executiv.

Nicolau Vilt m. p.,
comptabil.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Orăștie, la 31 Ianuarie 1896.

COMITEȚUL DE SUPRAVEGHIARE:

Constantin Baicu m. p.

Ioan Lazaroiu m. p.

Ioan Branga m. p.

LĂMURIRI

PRIVITOR LA

NEINȚELEGERILE DIN SIBIIU

Crisa „Tribunei“

Arad, în 30 Ian. n. 1896.

Pe ziua de 15 Noemvrie st. n. 1895, am fost convocați membrii comitetului partidului național, cei vechi și cei suplitori, la o conferință confidențială în Sibiiu, de către dl Dr. Rațiu, »pentru a ne sfătui frățeste asupra situațiunii actuale politice.« Cestiunea asupra căreia s'a insistat însă mai mult și care, așa zicând, a format obiectul de căpetenie al discușiunilor, a fost cestiunea dreptului de proprietate asupra „Institutului tipografic“ și a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului«, și asigurarea acestora ca »avere națională«.

Pentru rezolvirea cestiunii, dl Iuliu Coroian a prezentat un proiect gata, ca comitetul partidului național să se constituie într'un „consorțiu comercial“ societate pe acții, cu drept de proprietate asupra Institutului tipografic și a ziarelor.

Eu m'am pronunțat din principiu în contra acestei metamorfosări a comitetului partidului național, și am combătut formarea consorțiului comercial, pentru că nu ved în el garanție suficientă, din contra, ved mai mult periclitarea »averii naționale« și chiar a politicei definite în programul național și în hotărârile conferențelor partidului, din cauză, că consorțiu comercial stă sub legea comercială, și după legea financiară, guvernul are drept de controlă în afacerile consorțiului, și astfel însași conducerea politicei naționale ar sta atunci sub controla și influința guvernului maghiar.

Am fost și sînt în contra unui consorțiu comercial cu drept de dispunere asupra unei averi naționale și asupra direcțiunii politice a partidului, ba încă și din punct de vedere al practicei, căci nimeni nu poate garanta, că acțiunile societăților nu pot ajunge în mâni streine, ori la contrarii partidului și a programului național.

Pe lângă aceasta mai vine întrebarea, că oare în împregiurările actuale, care tribunal maghiar va aproba statutele unui consorțiu comercial, ai cărui membri vor fi exclusiv membrii comitetului și ai partidului național, avînd ca scop susținerea politicei naționale?

În punctul acesta dl Coroianu, e drept, m'a asigurat, că în două săptămîni el va esopera aprobarea statutelor. Mie însă tocmai încrederea prea mare a d-sale în simțul de dreptate al guvernărilor nostri, îmi face scrupuli și nedumeriri în privința consorțiului.

Nici simțul de echitate, ce trebuia să-l am față de membrii absenți ai comitetului, dela conferința din 15 Nov. trecut, nu-mi permitea, ca eu să-mi dau votul meu pentru formarea consorțiului, căci tractându-se despre o avere materială, afacerea nu poate fi rezolvită just fără știrea și declarațiunile proprietărilor, dacă sînt mai mulți; ear' în convocatorul d-lui Dr. Rațiu, nu era pusă la ordinea zilei cestiunea Institutului tipografic, ca membrii comitetului să se fie în cunoștință de cauză.

Cu toate acestea dl Dr. Rațiu și consoții, cu 7 voturi (10 voturi erau dela membrii suplitori de cari dl Dr. Rațiu acum nu mai ține cont), au hotărît formarea consorțiului comercial care se iese în posesiune Institutului tipografic cu ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului.« Dar' ca să poată executa

hotărîrea aceasta, dînsii aveau trebuință de o declarațiune în scris dela dl Liviu Albin, care figurează ca proprietarul Institutului tipografic, prin care el să cedeze institutul cu ziarele, consorțiului, respective d-lui Dr. Ioan Rațiu.

Dl Albin însă, vîzînd că nici între membrii prezenți nu este unire de vederi, de altă parte vîzînd că cei mai mulți lipsesc, a declarat, că deși Institutul tipografic nu este averea lui proprie, ci a partidului național, dînsul nu-l poate ceda pe seama consorțiului, decât după ce va avea declarațiune formală dela membrii comitetului dela cari a primit pentru chivernisire această avere și față de cari este deopotrivă responsabil.

Acusa ce se face d-lui Albin și membrilor din redacție, că ar fi provocat crisa »Tribunei«, este neîntemeiată. Ei sînt victimele crizei. Comitetul partidului național încă nici până astăzi nu și-a clarificat poziția, după eșirea sa din temniță. Pelerinagiul pe la ministrul Bánffy ne-a lăsat în nedumerire. Și până când nu voiu pune degetul în ranele cuielei, nu voiu crede, că între acest pelerinagi și crisa »Tribunei« nu există vre-un nex causal!

Atîta deocamdată.

V. Mangra.

Două scrisori

ale d-lui

Dr. Vasile Lucaciu.

I.

Dl Dr. Vasile Lucaciu, a trimis din Șisești, spre publicare următoarea scrisoare deschisă, către dl Dr. Ioan Rațiu, presidentul partidului național-român din Ardeal și Ungaria.

Eată scrisoarea:

D-le President,

Cred că e de prisos se amintesc, că românimea întreagă geme de durere, vîzînd cele ce se petrec pe contul și în numele comitetului național, a partidului național, în viața noastră publică.

Și bine se distingem lucrurile. Alta e chestia curat materială a »Institutului Tipografic«, și alta e șirul de isprăvuri de natură politică, ce le-ai făcut și continuezi a le face on. D-Ta, în cauza potiticea partidului nostru național, mai ales în cestiunea capitală a redacției ziarelor comitetului național.

În cestiunea pur materială, comitetul s'a pronunțat, și a făcut dispoșiunile sale. Nu discut oportun și prudent a lucrat, sau din contra. Ce a făcut comitetul, poate se desface, se reparare, sau se dreagă, după cum va afla de cuviință. De aceea am declarat din capul locului în ședința din 11 l. c., că acum nu intru în discușiune asupra cestiunii pur materiale, și voiu conlucra cu cea mai sinceră bunăvoință, ca și această cestiune să se găsească o deslegare potrivită marilor noastre interese naționale.

Ce atinge însă cestiunea potiticea noastre naționale, comitetul central electoral a constituit normative pozitive și categorice, cari formau garanție deplină pentru mersul bun și pentru desvoltarea dorită a cauzei noastre naționale. Comitetul național a constituit sub presiunea d-tale delegațiunea Sibiană a comitetului, pentru casuri de urgență. Comitetul însă și-a rezervat tot-deauna pentru sine dreptul de dispoșiune în cestiuni de importanță politică.

Și cestiune de importanță capitală este redactarea organelor partidului național!

În această cauză d-ta, d-le Prezident, n'ai ținut seamă nici de delegațiunea Sibiană a comitetului, nici n'ai cerut avisul, nici n'ai așteptat dispoșiunile comitetului național.

Și astfel, din cauza desconsiderării normelor constituite de comitet în conducerea cauzei naționale: am ajuns în confusiunea deplorabilă, situația încurcată, care muncește toate inimile devotate cauzei naționale.

Să vorbește de »crisă«, de »scisiune«, de »anarchie«, de »resvrățire«, etc. și să fac greșeli după greșeli, și comitetul național nu e în poziție a să pronunțe asupra situațiunii, și a dispune conform cerințelor cauzei naționale.

Tot ce s'a făcut dela 16 Nov. 1895, în cestiunea națională, s'a făcut fără știrea, fără învoirea, fără consultarea delegațiunii sibiene, și ce e mai mult, fără autorizare din partea comitetului național, și chiar în contra spiritului de conciliațiune, ce s'a arătat în sinul comitetului, cu ocaziunea ședințelor lui din 10 și 11 Ianuarie a. c., precum aceasta în mod irefragabil o dovedește declarațiunea membrilor majorității comitetului, a căror bunăvoință curată a fost mistificată.

După aceste e clar, că numai un singur mod ne mai rămîne pentru salvarea situațiunii: convocarea imediată a membrilor comitetului național la o ședință publică, ca să se dea declarațiunea lor asupra situațiunii, și să salveze onoarea națională, să vindece ranele deschise ale națiunii.

Toate aceste se pot face încă, numai bunăvoință să avem și iubire desinteresată către cauza mare națională.

Vi-am telegrafat în sensul acesta d-le President, ved însă cu durere că n'ai luat nici o dispoșiune. Acum vă rog în scris, în numele cauzei sfinte, să convocați imediat comitetul național la ședință plenară, învîtînd pe fiește-care membru, sub sancțiunea gravisimă de lesă-națiune, pentru cazul de absențare nemotivată.

Asta-i cererea mea, ce vi-o adresez, și ca se fiu justificat inaintea națiunii, o și dau publicității cu rugarea, că tot sufletul de român să se inspire de duhul aplanării pacifice a divergențelor ivite, cari în sine sînt neînsemnate, și de natură personală, în urmările lor însă se prezintă ca cele mai funeste pentru sfînta cauză națională.

Am zis. Geniul bun al națiunii să se fie cu noi!

Cu toată stima

Șisești, 23 Ian. 1896.

Dr. V. Lucaciu,
secretar general al comitetului
partidului național.

*

Dorința aceasta a d-lui Dr. V. Lucaciu a și fost împlinită.

Dl Dr. Rațiu a conchemat pe azi, Sâmbătă în 1 Februarie n., pe membrii comitetului național la o ședință plenară.

Pe domniul însă, cari și-au insinuat în ședința trecută demisiile, de astă-dată nici nu i-a mai poftit la ședință, lucru care se explică într'acolo, că dl Dr. Rațiu voește să se plătească de această datorință, dar' n'ar fi avînd un gând serios și o dorință sinceră de a împăca lucrurile. De o avea, nu trecea iarăși cu vederea pe bărbați ca dnii Dr. D. P. Barcianu, D. Comșa, Nic. Cristea și Dr. Fodor.

II.

Atacat aproape zilnic de »Tribuna«, dela crisa încoace, dl Dr. Lucaciu a trimis zilele trecute »Tribunei« scrisoarea de mai jos, ca răspuns la o provocare ce i-s'a făcut. »Tribuna« însă nu i-a publicat nici până azi scrisoarea. Pentru aceea sîntem rugați să o facem

noi, și noi o facem hotărît, căci prea e batjocură ce »Tribuna« cea nouă face cu bărbați ca d-nii Dr. Lucaciu, E. Brote și alții, respingîndu-le mereu scrisorile ce le trimit, numai pentru-că, sub propria iscălitură, spun adevăruri ce celor de acum dela »Tribuna« nu le plac. Eată scrisoarea respinsă:

Onorată Redacțiune,

Bine faceți, că în numărul 9 al »Tribunei« avisați la »părintele Dr. Lucaciu« și declarați că »are cuvîntul«. De când am pășit pe terenul vieții publice, nici odată nu m'am retras dela împlinirea datorințelor naționale. Și dacă opiniunea publică română cere astăzi cu tot dreptul ca lumină să se facă în chestia națională, compusă și încurcată, dator mî simțesc a contribui din parte-mi a face tot posibilul ca lumină deplină să se fie. Ei, dacă »Independance Roumaine« zice și ea că dator sînt a răspunde națiunii, eată vin cu suflet liniștit, deși foarte întristat, să-mi achit datoria.

E lucru constatat, că există ceartă, neînțelegere și desbinare în comitetul național și mulți zic, că ne amenință pericolul scisiunii în partid. — Da, neînțelegere există, și ar fi un pericol serios de scisiune în partid, dacă n'ar fi cu puțință ca lumină deplină să se facă în chaosul vorbelor cu cari se întunecă chestia națională. Lumina reclamată însă, să se va face, și națiunea lămurită va trece la ordinea zilei peste confusiunea produsă și peste cei ce au produs-o, și își va continua falnicul mers către destinul său.

Cine este chemat în primul rînd să lămurească situațiunea și să facă ordine?

Comitetul național.

Dl Rațiu însă, și nu știu cine dela »Tribuna«, vorbesc și lucrează în numele comitetului național, în afacerile cele mai vitale ale partidului național român, fără știrea, fără aprobarea și fără autorizarea comitetului național, ba ce e mai mult, desconsiderînd toate normativele instituite de comitet întru conducerea afacerilor partidului.

E o lege fatală, că o greșală gravă aduce după sine un șir întreg de urmări nefaste, și cel ce se încapăținează în susținerea primei greșeli, fatalminte dă din gropi în gropi, până își perde capul și nu mai ia în seamă nici o considerațiune, fie aceea morală ori politică.

Această lege fatală își seceră jertfe și în sinul partidului nostru. Și eu pe basa studiilor și informațiunilor mele, mă ved silit a constata în fața națiunii, că tot ce s'a făcut și s'a scris în »Tribuna« în cauza ce ne preocupă, este o mistificare păcătoasă, și o seducere criminală a opiniunii publice române, cu scopul de a justifica o situațiune contemplată și pregătită de multă vreme!

Ei, când silit de procedura »Tribunei« fac această declarațiune, primesc întreaga răspundere pentru ea și mă deoblig a o adevări și a o justifica în plină ședință a comitetului național, ca și acest for suprem moral politic al nostru să o sancționeze.

Până acum l'am rugat, și, — din iubire către neam — am mers cu considerațiunea personală până la ultima limită. După cele ce ved însă în coloanele »Tribunei«, după ce ved perpetuându-se un sistem de mistificare a opiniunii publice, prin cele mai condamnabile apucături: îl provoc pe dl Dr. I. Rațiu, ca fără amînare să convoace comitetul național.

La caz contrar, conștient de gravitatea situațiunii și condus numai de sentimentul de cea mai gravă responsabilitate către neamul meu, fără vre-o considerare personală, cum pururea am fost, îmi voiu ști face datoria.

Șisești, 15/27 Ianuarie 1896.

Dr. V. Lucaciu,
secretar general al comitetului
partidului național.

